

Relacja z III. Międzynarodowej Konferencji pt.

ENACTIVISM: a new paradigm?

From neurophenomenology
and Social / Evolutionary Robotics to Distributed Cognition

W Toruniu, w dniach 6-8 października br. odbyła się kolejna międzynarodowa interdyscyplinarna konferencja kognitywistyczna zorganizowana przez doktora **Tomasza Komendzińskiego** (Instytut Filozofii, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu). Już po raz trzeci badacze z całego świata spotkali się w Pałacu Dąbskich w Toruniu na konferencji naukowej z zakresu nauk kognitywnych.

Poprzednie wydarzenia z tego cyklu – „**EMBODIED AND SITUATED COGNITION: From Phenomenology to Neuroscience and Artificial Intelligence**” (16-18.11.2006) oraz „**SELF, INTERSUBJECTIVITY AND SOCIAL NEUROSCIENCE: From Mind and Action to Society**” (20-22.09.2007) – stworzyły podstawy dla owocnej tradycji. W ramach toruńskich konferencji kognitywistycznych swoje koncepcje i badania zaprezentowali m.in.: Jordan Zlatev, Marc Jeannerod, Jonathan Cole, Shaun Gallagher, Dan Hutto, Tom Ziemke, Colwyn Trevarthen, Yann Coello, Cathrine Reed.

Tegoroczne spotkanie nosiło tytuł „**ENACTIVISM: A NEW PARADIGM? From neurophenomenology and social/evolutionary robotics to distributed cognition**”. Pomimo dość niewielkich (w porównaniu do poprzednich edycji) rozmiarów konferencja okazała się nie mniej atrakcyjna. Prelegenci reprezentowali takie uczelnie i instytucje badawcze, jak Max Planck Institute (Lipsk, Niemcy), Université Marc Bloch (Strasbourg, Francja), Interactive Media Lab (San Diego, Stany Zjednoczone), UTC- Costech (Camiègne, Francje), School of Humanities & Informatics (Skövde, Szwecja) i wielu innych. Z kolei wśród słuchaczy nie zabrakło młodych naukowców z ośrodków z całej Polski, m.in. Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, czy poznańskiego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.

Ton konferencji nadawała osoba gościa głównego – profesora Davida Kirscha (University of California, San Diego), kierownika innowacyjnego laboratorium badawczego Interactive Cognition Lab. W ramach wykładu inauguracyjnego – *Beyond Perception* – oraz wykładu zamykającego konferencję, który nosił tytuł *Thinking with Things*, prof. Kirsh zaprezentował elementy rozwijanej przez siebie koncepcji rozproszonego i usytuowanego poznania. Niezwykle ciekawy wykład inauguracyjny obfitował w przykłady praktyczne, a jego centralnym motywem było rozróżnienie na percepcję oraz projekcję. Percepcja wiąże się z oczekiwaniem stałości – np. nie widzemy dokładnie wzoru tapety na peryferiach pola wzrokowego, ale przewidujemy, że jest taki, jak w centrum i tak też go „postrzegamy”. Projekcja wiąże się z oczekiwaniem zmiany, jednak

będącej kontynuacją – np. zakładam, że wahadło zmieni swoje położenie, ale zrobi to po dokładnie wyznaczonej trajektorii, zgodnej z dotychczasową.

Ponadto wspomnieć należy plenarne wykłady Jean-Luc Petita (na temat wyjątkowo interesujących związków pomiędzy neuronami lustrzanymi a społecznymi funkcjami mowy), Oliviera Gapenne (dotyczące bardzo subtelnych i wyrafinowanych związków pomiędzy ruchem i działaniem a percepcją, za szczególnym uwzględnieniem percepcji tych przedmiotów, z którymi nie mamy bezpośredniego kontaktu i w trakcie postrzegania ich nie modyfikujemy – tak jak ma to miejsce w niektórych przypadkach percepcji dotykowej) oraz Toma Ziemke (dotyczący tzw. enaktywnej robotyki, którą rozwija on w swoim laboratorium w Skövde wraz grupą badaczy, m.in. kolejnym z konferencyjnych gości, Anthony Morse'em).

Poza referatami plenarnymi na uwagę zasługiwał m.in. referat młodej badaczki Indii Morrison, dotyczący społecznie istotnych funkcji dotyku, szczególnie odkrytego w latach dziewięćdziesiątych m.in. przez Hakana Olaussona (India Morrison jest aktualnie jego współpracowniczką) tzw. dotyku afektywnego. Nie mniej interesujące były wystąpienia polskich badaczy: Włodzisława Duchy (UMK; referat dotyczył m.in. reprezentacji mózgowej jednostek leksykalnych), Anity Pacholik-Żuromskiej (również UMK; jej referat dotyczący samowiedzy stał się przedmiotem najdłuższej dyskusji) oraz Elżbiety Szelaąg (Instytutu Biologii Doświadczalnej im. Marcelego Nenckiego w Warszawie; referat omawiał przetwarzania informacji dotyczącej czasu na poziomie mózgowym).

Kluczowy punktem tegorocznego wydarzenia stanowił panel dyskusyjny, mający udzielić odpowiedzi na tytułowe pytanie: „czy enaktywizm to (już) nowy paradygmat”? Uzyskana odpowiedź była dość jednoznaczna – enaktywizm trudno określić mianem „paradygmatu” w jakimkolwiek sensie tego terminu. David Kirsh, niewątpliwie sympatyzujący z perspektywą enaktywną, wyraził się bardzo dobitnie – „proszę przedstawić dziesięć konkretnych wyników badawczych enaktywizmu niemożliwych do uzyskania/wyjaśnienia w ramach podejść konkurencyjnych”. Mimo, iż wielu uczestników siliło się na podanie trafnych i „solidnych” przykładów, jak np. przytoczone w debacie fundamentalne badania nad pacjentami cierpiącymi na epilepsję prowadzone w ramach prac zespołu Francisco Vareli (zmarłego w 2001 roku, jednego z „ojców” enaktywizmu). Ostatecznie uczestnicy dyskusji zgodzili się, że niezwykle trudno jest o przekonujące przykłady. Jednocześnie ujawniły się rozbieżności w rozumieniu samego „enaktywizmu”. Wydaje się, że nie wykrystalizowała się jeszcze jednorodna definicja i badacze posługując się tym terminem korzystają z rozbieżnych zestawów skojarzeń.

Konkluzja panelu była jednak bardziej interesująca: enaktywizm nie potrafi całkowicie *zastąpić* bardziej tradycyjnych ujęć (np. ujęcia Marra komputacyjnej percepcji wzrokowej), ale potrafi je *wzbogacić* (o elementy dynamiczne, tutaj padły sugestie w stronę niezwykle bogatego dorobku teorii ucieleśnionej/ożywionej obserwacji m.in. Dany Ballarda). Warto wskazać, że dyskusja toczyła się dalej w równie zaciętym stopniu w kuluarach podczas bankietu.

Warto również wspomnieć o wystawie książek naukowych. Dzięki pomocy wydawnictw będących sponsorami konferencji (m.in.: Springer, MIT Press, Oxford University Press,

Psychology Press, IOS Press, Cambridge Press, Imprint Academic, Taylor & Francis) uczestnicy oraz goście konferencyjni mogli zapoznać się z najnowszymi publikacjami z takich dziedzin, jak neurobiologia, sztuczna inteligencja, fizjologia, a także filozofia umysłu. Kolejnym elementem konferencji była zorganizowana ostatniego dnia sesja plakatowa.

Na wrzesień 2009 roku przewidziana jest znacznie szerzej zakrojona konferencja „BODY, PERCEPTION AND AWARENESS. Motor and multimodal perspectives”, w ramach której odbędą się także sympozja i warsztaty o charakterze praktycznym. Swoje przybycie zapowiedzieli już David Kirsh, Tom Ziemke, India Morrison, Natlie Sebanz, Gunter Knoblich, Jean-Luc Petit i inni. Gościem specjalnym przyszłorocznej konferencji będzie Patrick Haggard, eksperta w dziedzinie kontroli motorycznej. Jednym z głównych tematów konferencji będzie taniec w ujęciu nauk kognitywnych i neurofenomenologii oraz szeroko rozumiany problem współdziałania, a udział w imprezie wezmą przedstawiciele takich dyscyplin, jak neurofizjologia, neuropsychologia eksperymentalna, ucieleśniona sztuczna inteligencja, neurofenomenologia, rozproszone poznanie, czy interakcja człowiek-komputer.

W krajobraz corocznych konferencji o enaktywizmie na stałe wpisany jest wortal Kognitywistyka.net. Sprawowaliśmy patronat medialny nad tegorocznym i zeszłorocznym sympozjum. Podobnie jak rok temu, twórcą internetowej strony konferencji <http://www.kognitywistyka.net/~enp> (gdzie można znaleźć większość materiałów konwencyjnych wraz z ogromną bazą linków do instytucji naukowych) jest nasz redaktor, Jacek Podgórski, zaś główny organizator, dr Tomasz Komendziński oraz jeden z sekretarzy konferencji, Sławek Wacewicz, także reprezentują redakcję naszego wortalu.

Łukasz Afeltowicz, Przemysław Nowakowski, Maria Borkowska, Sławomir Wacewicz, Jacek Podgórski

